

Sveriges Ingenjörer älskar frihet

Arbetstiden är otidsenlig

Förord

Efter att ha skrivit den första texten blev det väldigt svårt att utläsa vad motionären egentligen vill förändra. Förbundets Hederskodexs första punkt handlar om att känna ett ansvar för att tekniken används på ett sätt som gagnar människa, miljö och samhälle vilket motionen belyser. Motionären själv inser att förbundet skulle kunna behöva andra sitt viktigaste styrdokument för att kunna arbeta med alla delar av innehållet då nuvarande syfte är att tillvarata medlemmarnas intresen i frågor av betydelse för deras *anställningsförhållanden, utbildning och yrkesutövning*. I ett samhälle där betydelsen av arbetet minskar är frågan om betydelsen av arbetstagarorganisationer minskar. Kommer medlemmarnas förväntan på Sveriges Ingenjörer förändras och kommer Sveriges Ingenjörer förändras för att möta denna förväntan?

Andra delar av texten kanske kan anses vara någonting som förbundet redan arbetar med. Förbundet strävar efter att tillvarata intressen och på olika sätt få till stånd en del reformer genom påverkansarbete och förhandlingar. Motionen lyfter en del kritik mot arbetsmiljön som skulle det vara en religion eller någon ideologi. Bara för att Sveriges Ingenjörer arbetar inom ramen för relationen mellan arbetstagar och arbetsgivare behöver det inte innebära att förbundet vurmar för arbetsmiljön eller försvarar den rådande ordningen. Förbundet finns i ett hav av andra förbund med liknande syften. Idag särskiljer förbundet sig främst genom att vara ett förbund som riktar sig till en viss målgrupp. Sveriges Ingenjörer kan vara ett förbund som inte bara skiljer sig utan utmärker sig. Textens syfte är att lyfta upp en del av det som Sveriges Ingenjörer kan göra för att vara en progressiv rörelse i en föränderlig värld.

Motionen ska läsas i sin helhet men det är först när läsaren kommer till delen **Arbetstiden är otidsenlig** som den egentliga motionen börjar. Fram till dess är det mest för att läsaren ska få en bredare inramning som förhoppningsvis leda till intressanta samtal.

Förändrar teknologin människan?

När samhället ställs inför förändringar så som stora teknikkiften ställer sig en del frågor; vart är vi på väg och är det annorlunda nu?

Varje förändring får många att ställa sig frågan om ens kunskaper och färdigheter även i fortsättningen kommer att efterfrågas på arbetsmarknaden. Vi står nu inför en möjlig teknikrevolution där fler och fler områden kan komma att helt eller delvis tas över av mer eller mindre avancerade (självlärande) system.

Många är de som vill lugna den oroliga skaran. Argumenten är att hästen, ångmaskinen, industrirobotarna eller personatorerna inte har ersatt människan utan bara skapat ett förändrat arbetsmiljö med nya jobb.

Att göra liknelsen med finansmarkanden är kanske inte rättvisande även om den statistiskt talar för att riskfyllda investeringar på lång sikt tenderar att ge högst avkastning. Många som köpt något finansiellt instrument har någon gång fått ta del av informationen att *Historisk avkastning är ingen garanti för framtida avkastning. Finansiella instrument kan både stiga och falla i värde och det är inte säkert att du får tillbaka investerat kapital.*

En fri omskrivning skulle kunna lyda:

Historisk teknik- och samhällsutveckling är ingen garanti för hur framtidens samhälle och teknik kan påverka arbetssamhället. Teknikutveckling kan både leda till ökad frihet för alla eller leda till ökad kapitalackumulation med ekonomisk makt som sträcker sig utanför det demokratiska samhället. Det är inte säkert att merparten får ta del av de ekonomiska möjligheter som uppstår.

Sveriges Ingenjörer har berört området Etik och AI i ett av våra politiska "program" vilket är bra. Programmet lyfter med all rätta upp de otaliga baksidor som finns med artificiell intelligens och belyser delvis intentionen i motionen. Denna motion handlar inte om det.

Låt oss ställa upp ett scenario

Världssamfundet har enat hela världen kring rigorösa riktlinjer och transparens med tydliga kontrollorgan som effektivt arbetar med att förhindra att AI används på ett oetiskt sätt. Människor är inte övervakade, får inte sina åsikter registrerade och den personliga integriteten är någonting som är väldigt högt upp på alla länders dagordning.

Teknologien har gjort miljoner och åter miljoner människor arbetslösa. Många tråkiga kontorsarbeten har ersatts för att de har utförts av personer med relativt höga löner. Företagen ser vinsterna stiga och samhället ser en aldrig tidigare skådad ojämlikhet breda ut sig. Människor som arbetar med fysiskt smutsiga och farliga arbeten har till stor del kvar sina arbeten men får se lönerna pressas ner eftersom att utbudet av arbetskraft har ökat. Tillverkande industrier har fortfarande människor vid det löpande bandet.

Regeringar och parlament runt om i världen som fortfarande ser "full" sysselsättning som ett ideal kämpar febrilt med att komma på den ena efter andra reformen för att det ska skapas arbeten vilket leder till fler och fler Hitte-på-jobb. Eftersom att den ekonomiska makten inte sällan används för att öka det politiska inflytande kuvar många, mindre nogräknade, under och börjar ge ekonomiska lättnader för att få företagen att etablera sig just där.

Pensionssystemen som indirekt bygger på arbete börjar urholkas och människor får arbeta allt längre, varje dag, varje år tills dagen de tar sina sista andetag...

Låt oss ställa upp ett annat scenario

Världssamfundet har enat hela världen kring rigorösa riktlinjer och transparens med tydliga kontrollorgan som effektivt arbetar med att förhindra att AI används på ett oetiskt sätt. Människor är inte övervakade, får inte sina åsikter registrerade och den personliga integriteten är någonting som är väldigt högt upp på alla länders dagordning.

Teknologien har friställt miljoner och åter miljoner människor från tråkiga, smutsiga och farliga arbeten (eng. Dull, dirty and dangerous), se Industripolitiskt program. Varje dag kommer rapporter om att allt fler

får ta del av de värden som skapas och använder sin ökade fria tid, se arbetsmiljöpolitiskt program, till att verka för ett samhälle som är till för människor att utforska vad det innebär att vara människa. Teknologien har bidragit till att kraftigt reducera växthusgaser, se miljöpolitiskt program. Det pågår i det närmaste en jordbruksrevolution och naturresurser används inom planetens gränser. Utbildning är en integrerad del av ett starkare växande bildningsideal, se utbildningspolitiska programmet.

Vilket samhälle vill Sveriges Ingenjörer se?

Intentionen i motionen handlar mycket om vilket samhälle Sveriges Ingenjörer vill se och det som inte står skrivet i motionen finns att läsa mellan raderna. En del medlemmar vill nog inte att förbundet ska lägga sig i särskilt många saker medan de finns de som vill se ett förbund som går före och skapar en berättelse som handlar om människan då de flesta av våra medlemmar identifierar sig som människor. Idag lägger sig förbundet i frågor allt ifrån energisystem till föräldraförsäkring varpå det är naturligt att resonera om frågor som berör våra medlemmars hela liv. Framtidsspaningen under FUM 2023 lyfte fram en bild av att arbetets betydelse har minskat vilket dock inte nödvändigtvis betyder att Sveriges Ingenjörers relevans minskar, tvärt om. Sveriges Ingenjörer kan och ska vara en organisation med relevans för våra medlemmar långt innan de är födda och långt efter att de har stämplat ut för sista gången.

Sveriges Ingenjörer är inte och ska inte vara en organisation som nöjer sig med hur saker och ting är utan ska vara en organisation som driver på förändringen till ett bättre liv för alla och i synnerhet dess medlemmar.

Motionen handlar inte bara om artificiell intelligens, och särskilt inte om de klassiskt etiska frågorna, utan om strävan efter ett samhälle där vi alla åtnjuter en större frihet. Det är en fråga lika gammal som hela arbetarrörelsen. Det kan hända att artificiell intelligens "bara" visar sig vara ytterligare en teknologi i raden av många som leder till att arbetssamhället reformeras men fortlever. Tänk om det faktiskt är en svart svan som tornar upp sig ur den dimmiga horisonten och AI blir en teknologisk revolution. I det fallet måste Sveriges Ingenjörer vara den tydliga röst för att teknologien används på ett sätt som faktiskt är till för människor och inte ett sätt att på olika sätt förtrycka människor och minska friheten.

Det kanske visar sig att artificiell intelligens leder till en teknologisk revolution som arbetssamhället inte överlever. Kvar blir ett samhälle med inslag av socialt nödvändigt arbete men med mycket större fri tid och frihet för människan att utforska vad det egentligen innebär att vara just människa.

Arbetstiden är otidsenlig

Sammanfattning och yrkanden

Alla människor tycker inte att arbetet är den aktivitet som ger mest mening i livet. Sveriges BNP och produktivitet har stigit en hel del utan att arbetstiden har minskat i någon betydande mening. Arbetstiden kan regleras i både lag och avtal och det ena behöver inte utesluta det andra. En eventuell lagstiftning bör föregås av avtal för att bibehålla den svenska modellen. För att förhandlingsdelegationerna ska ha ett förhandlingsutrymme bör kravet på bibehållen lön tas bort i Sveriges Ingenjörers arbetsmiljöpoltiska program. Nuvarande sätt att finansiera det offentliga bygger till stor del på olika former av skatt(avgifter) på arbete vilket inte är en helt trivial utmaning för ett samhälle med färre arbetade timmar. Förslag om ökad arbetstid skulle antagligen inte gillas av medlemmarna. Motionären föreslår en gradvis utfasning av arbetet för att kunna hantera biverkningar av kortare arbetstid och successivt ställa om till ett mer hållbart samhälle.

För ett samhälle med ökad fri tid ska Sveriges Ingenjörer arbeta för:

Att:

Arbetstiden minskar med en procent per år.

Att:

Sveriges Ingenjörer prioriterar att öka medlemmarnas fria tid.

Att:

Ändra formuleringen i det arbetsmiljöpoltiska programmet till "...balans i livet ska normalarbetstiden..." samt tar bort kravet på att "Lön och anställningsvillkor ska inte påverkas av arbetstidsförkortningen."

Inledning

Parterna på den svenska arbetsmarknaden kan i vissa fall enas när röster höjs om att ta till lagstiftning både när det gäller staten och EU. Genom tiderna har arbetsmarknadens parter indirekt bidragit till att avtal har blivit lag. Några av Riksdagens partier har velat förändra LAS vilket ledde till att arbetsmarknadens parter träffades för att förhandla om frågan. Motionären ska inte ge sig på att recensera vad som bidrog till vad eller vem som gjorde vad men klart är att "hotet" om lagstiftning har förekommit vid ett antal tillfällen genom åren. När motionen skrivs pågår en debatt om sänkt arbetstid. Argumenten för en sänkt arbetstid handlar om att företagen tjänar på detta till följd av bättre hälsa hos arbetstagarna samt referenser till studier om ökad produktivitet. För att Sveriges Ingenjörer eller arbetsgivarna inte ska drabbas av någon lagstiftning föreslår motionären att det är dags att sätta arbetstiden som en prioriterad fråga för den kommande avtalsrörelsen. Det är även viktigt att Sveriges Ingenjörer är med och driver narrativet för att slippa bli en reaktiv aktör i debatten.

Måste arbetet vara meningsfullt?

Sociologen Roland Paulsen är en i raden av många intellektuella som har studerat arbetet och har funnit att många spenderar en del av arbetsdagen till annat än arbete. Ett av skälen är att arbetet inte upplevs meningsfullt av olika anledningar. Det finns säkerligen ett antal ledamöter i FUM som har svarat på någon medarbetarundersökning där frågan handlar om att "Mitt arbete är meningsfullt" och fått kryssa i någon skala från ett till fem. Många företag vill säkert att anställda ska *uppleva* arbetet som meningsfullt för att det på så sätt ska leda till ett högre deltagande med förhoppningen om en högre produktivitet. En del arbeten upplevs antagligen mer meningsfulla än andra arbeten. För att verkligen förstå hur meningsfullt ett lönearbete kan uppfattas kan motionären tycka att frågan bör sättas i ett sammanhang. Många människor ägnar en stor del av sin vakna tid på arbetet men skulle säkerligen inte beskriva arbetet som det mest meningsfulla de ägnar sig åt. Personer som har barn kanske skulle svara att det är klart mer meningsfullt att ägna tid med sina barn än att spendera dessa timmar på arbetet. Människor som har en stark tro menar nog att det är mer meningsfullt att få dela den med andra. Andra som har en ideologisk övertygelse vill nog hellre lägga tid på att förbättra samhället än fler timmar på arbetet.

De allra flesta personer ägnar mest troligt tid på arbetet främst för att det är ett sätt att kunna försörja sig. Motionären erkänner att det finns arbeten som för många upplevs som meningsfullt för dem själva och att det finns arbeten som absolut en merpart skulle säga är meningsfullt för *samhället*. Motionen vill snarare lyfta upp perspektivet att det inte är nödvändigt att allting i livet är meningsfullt hela tiden, däribland arbetet. Om nu arbetet inte är det mest meningsfulla för våra medlemmar vore det inte förnumstigt om Sveriges Ingenjörer kan vara förbundet som dammar av den gamla frågan och presenterar den på nytt?

Ett arbetscentriskt perspektiv

Argumenten för kortare arbetstid kan komma från de mest inbitna arbetsivrarna med påståenden om att anställda som arbetar mindre åstadkommer mer per tidsenhet, är friskare och trivs lite bättre vilket allt som oftast handlar om att det blir mer lönsamt. Det verkar som att pengarna på något sätt är motivet.

När kraven på kortare arbetstid läggs fram från politiker går Svenskt Näringsliv i taket och skriver hyllmetrar av debattartiklar för att i första hand avfärda lagstadgad arbetstid som nonsens eller genom att försöka hitta argument för att det skulle förstöra välfärden och i andra hand att peka på den svenska modellen där parterna avtalar om arbetstiden. Ett argument som Jan-Olof Jacke lyfte fram när han gästade Ekots lördagsintervju är att Sverige sammantaget har något kortare arbetstid än genomsnittet i EU. Påståendet kan mycket väl vara sant men svarar inte på frågan hur svenska arbetares liv blir bättre för att människor arbetar fler timmar i något annat land. Det är som att svenskt Näringsliv inte tror att det går att effektivisera vissa sektorer. De röster som vill lugna kapitalet lyfter just fram aspekter att det egentligen blir billigare just för att människor blir mer produktiva. Lagstiftning eller ej är det i alla fall klart att frågan finns på bordet och är någonting som Sveriges Ingenjörer ska bidra till att den förblir där.

Sveriges Ingenjörer skriver i det arbetsmiljöpolitiska programmet att "Dagens arbetsliv ställer höga krav på arbetstagarna och det är viktigt med återhämtning." Det går att tolka den skrivningen som att det handlar om att arbetet är viktigt och därför behöver arbetstagare vara utvilade så att de kan prestera bättre på arbetet. I och med att textraden återfinns i det arbetsmiljöpolitiska programmet är det kanske inte så konstigt att formuleringen utgår ifrån arbetet. Denna motion syftar till att belysa frågan om sänkt arbetstid utifrån ett annat perspektiv.

Ett annat perspektiv

När arbetsveckan gick från sex till fem dagar eller när den tredje, fjärde och femte semesterveckan infördes handlade det främst inte om att mer skulle produceras på kortare tid. Motionären skulle vilja påstå att det är få arbetstagarorganisationer som sätter arbetsgivarnas intresse av att producera mer i första rummet när avtal har ingåtts för att på olika sätt sänka arbetstiden. Människor vill arbeta mindre för att det helt enkelt prioriterar andra saker i livet. Många vill vara hemma med sina barn och en del vill arbeta kortare dagar för att kunna vara hemma med sina barn när de är yngre. Betald föräldraledighet som ett sätt för samhället att bli mer produktivt kan möjligen förklaras av arbetsgivarna som ett sätt att underlätta reproduktionen av ny arbetskraft. Det finns fog för en sådan tanke men att tro att företagen har en sådan långsiktig strategi är nog att ta det ett par steg för långt och möjligen verka en aning konspiratorisk.

Det finns så klart människor som inte väljer att skaffa barn men som likväl skulle kunna tänka sig att vara hemma eller att jobba färre timmar även om de får en sänkt materiell standard. Det verkar inte som att långa landet lagom har helt kollapsat av olika reformer som gör att vi arbetar mindre. BNP per capita har nästan fördubblats de senaste 40 åren. Måste ekonomin växa och om den nu måste växa kan den göra det även om vi arbetar lite mindre? Den första frågan får lite olika svar beroende på vem som svarar och den andra frågan kan nog svaret bli att det beror på. Sveriges Ingenjörer tror på att världen kan bli bättre genom ingenjörernas bidrag till samhället. Med samma logik vore det väl konstigt om inte Sveriges Ingenjörer tror att en god portion ingenjörskonst kan frigöra fler timmar till det goda livet. Sveriges Ingenjörer får signaler att minskad arbetstid inte är den viktigaste frågan för medlemmarna. Motionären tror att när vi väl arbetar kortare dagar är det få medlemmar som skulle prioritera att öka arbetstiden. Arbetstiden är så pass normaliserad att det närmast kan liknas vid en institutionalisering av arbetstiden och det magiska 40 är inskrivet i lagen. Motionären tror inte att det är förbundets medlemmar som kommer att rasa över förslaget om minskad arbetstid. Sveriges Ingenjörer behöver ta taktpinnen och visa att ett annat samhälle är möjligt.

Även om inte produktiviteten ökar, hälsan blir bättre eller det blir fler arbetstillfällen finns det anledning att minska antalet arbetade timmar helt enkelt för att vi vill det. Det handlar inte om återhämtning för att kunna arbeta mer utan om fri tid och rätten att slå dank.

Förändring genom lag eller avtal

På något sätt har oftast fackföreningar gett avkall på någonting för att få någonting annat. Så länge vi har nuvarande maktstrukturer är det rimligt att anta att företagen vill ha någonting ifall Sveriges Ingenjörer vill att dess medlemmar ska arbeta mindre. Med nuvarande formuleringar i det arbetsmiljöpolitiska programmet upplever motionären att frågan inte riktigt är så viktig. Förbundet väljer dels att använda ordet "bör" vilket kan uppfattas som att det är en önskan från förbundet att det vore fint om normalarbetstiden sänktes. Den sista meningen om att "Lön och anställningsvillkor ska inte påverkas av arbetstidsförkortningen." är förvisso en bra ingång men kanske kan begränsa förhandlingsdelegationernas handlingsutrymme.

Motionären är av uppfattningen att parterna kan göra upp om frågan men det skadar inte att det finns ett hot om lagstiftning då det kan förbättra Sveriges Ingenjörers position. Hade vi förhandlat om förändringar i LAS om det inte vore just för ett annalkande hot om lagstiftning?

Vissa som förespråkar arbetstidsförkortning, däribland fackförbundet DIK, vill se att lagen ändras för att få en jämlik reform och kunna anpassa andra system. DIK anser att den generella arbetstidsförkortningen ska ske med bibehållen lön vilket motionären lite blygsamt inte kräver. Motionären menar att det ena inte behöver utesluta det andra eller snarare att det ena leder till det andra. Arbetsmarknadens parter har genom avtal i praktiken format lagstiftning på en rad områden. Genom att driva frågan inom ramen för den svenska modellen kan partsmodellen behållas även om det blir tal om en lagstiftning längre fram.

Individuell eller kollektiv sänkning

En annan aspekt av en eventuell minskning av arbetstiden är att se till det allmänna eller kollektiva och att se till det individuella valet. Vissa kollektivavtal medger möjligheten att välja att i stället för ersättning i form av lön eller uppskjuten lön(pension) kan medlemmar välja att vara ledig några dagar extra varje år. Det finns även kollektivavtal som ger rätt till mer än 25 dagars semester vilket i vissa fall dessutom kan kompletteras med att välja att ta ut semesterersättningen i form av ledig tid. Människor som väljer att vara ledig del av dagen eller en dag i veckan när barnen är yngre är ytterligare exempel på hur en individuellt kortare arbetstid kan tas sig i uttryck.

Det finns så klart nackdelar med olika arbetstider för individer på samma arbetsplats då verksamheten taktar på även de dagar när halva arbetsstyrkan är ledig. En generell sänkning av arbetstiden eller "normalarbetstiden" som det står i det arbetsmiljöpolitiska programmet kan vara den väg som minskar onödigt stress bland medarbetare. Vissa säger sig vilja *arbeta* 50 timmar i veckan men är det egentligen vad de vill eller handlar det om att ägna en stor del av den vakna tiden med att vara med och skapa något meningsfullt för sig själv och andra?

Samhällskonsekvenser

För att verkligen vara en seriös aktör är det viktigt att Sveriges Ingenjörer presenterar troliga konsekvenser för samhället som helhet. Det kan göras inom förbundet, genom centralorganisationen eller genom Facken inom industrin. Minskar arbetstiden med en eller ett par timmar i veckan är de eventuellt negativa konsekvenserna på samhället antagligen tämligen begränsade men fortsätter arbetstiden att bli lägre kan det absolut inte uteslutas att Sveriges Ingenjörer kommer att avkrävas någon mer djupblodad bedömning.

Primär- och sekundärkommunernas intäkter

Primärkommunernas, eller helt enkelt kommunernas, huvudsakliga intäktskällor är skatteintäkter av olika slag. Skatt på arbete, utjämningsbidrag, generella- och specialdestinerade statsbidrag utgör tillsammans nära nio tiondelar av intäkterna. Sekundärkommunernas, eller helt enkelt regionernas, intäkter har en lite annan fördelning men principen är densamma. Offentlig verksamhet bygger mer eller mindre på att människor arbetar och betalar skatt *på arbete*. Anställda inom offentlig verksamhet får sin inkomst från det arbete de utför åt den arbetsgivare som de sedan betalar tillbaka en del av till samma arbetsgivare lite förenklat. Anställda inom företag och andra organisationer som inte faller inom ramen för det offentliga betalar även de skatt *på arbete* vilket med nuvarande system är en av de få omfördelningarna mellan det privata till kommunerna och regionerna. Omfördelningen går med andra ord till stor del via arbetet och det kan vara en svaghet i ett framtida samhälle där vi arbetar färre timmar.

Arbetsmiljö och livsmiljö

Eftersom att tid som inte spenderas på arbetet inte formellt är arbetstid är det inte helt självklart att tiden som försvinner från arbetslivet och tillkommer till individens fria tid är någonting som nödvändigtvis ska uttryckas i ett arbetsmiljöpolitiskt program. Det skulle kunna argumenteras att åsikten hör hemma i det inkomstpolitiska programmet då det på något sätt har med ersättning att göra eller kan påverka den. I och med att få arbetsgivare ersätter arbetstagare för att inte arbeta kan det vara svårt att göra den direkta kopplingen. Förbundet skriver om balans i livet varpå åsikten kanske mer hör hemma i ett livsmiljöpolitiskt program.

Avtalskonstruktioner

Det är inte helt enkelt att i en motion till ett förbund veta exakt hur yrkandena ska formuleras och det är heller inte så enkelt att skriva någon färdigformulerad vägledning. Intentionen i motionen är att frågan om sänkt arbetstid är någonting som förbundet ska prioritera varpå följdverkningen blir att ordet "bör" ska bytas ut i det arbetsmiljöpolitiska programmet, om nu åsikten ska stå där överhuvudtaget. Det måste ha behandlats åtskilliga förslag genom åren om att Sveriges Ingenjörer ska arbeta för att medlemmarna ska arbeta mindre och i vissa av dessa har det troligen förekommit siffror. Oavsett om det är bra eller dåligt med siffror kan det vara enkelt att kommunicera vad förbundet står för när förbundet får frågan. Det kan vara paroller som "...vi vill ha sex, vi vill ha sex timmars arbetsdag...", "sju är det nya åtta", "fem timmar per dag, fem dagar i veckan" eller varför inte "Dygnet har bara 24 timmar, vi måste hushålla med knappa resurser".

Oavsett hur lite vi vill minska arbetstiden kommer Sveriges Ingenjörer bli anlagade för att köra landet i graven. Låter det bekant? En idé är att ta en liten del av löneökningstrymnet och lägga det på minskad arbetstid. På så sätt skulle det inte bli någon särskilt dramatisk minskning av arbetstiden. Lek med exemplet att arbetsveckan i dag är 40 timmar. Minskar vi arbetsveckan med 1% varje år kommer det att ta nästan 30 år innan vi arbetar 6 timmar per dag och nästan 70 år innan vi arbetar 20 timmar i veckan. Det är rimligt att anta att de positiva margineffekterna av minskad arbetstid avtar allt eftersom arbetstiden minskar likväl som att de negativa kan öka något. Första året som den tilltänkta minskningen genomförs kan det göras antagligt att det inte kommer att påverka produktiviteten alls då det rör sig om 24 minuter på en vecka eller mindre än 5 minuter per dag. Genom att minska arbetstiden procentuellt hela tiden går det att, allt annat lika, enklare avgöra vilken påverkan förändringen har. Låt säga att samtliga centralorganisationer i Sverige skulle driva frågan om just 6 timmars arbetsdag och lyckas genomföra den reformen, är vi nöjda då? Motionären vill se frågan som en process som egentligen aldrig stannar av för att undvika att 30 timmar blir det nya 40 timmar. Reformen ska med andra ord aldrig upphöra utan vara en process av ständiga förbättringar och förfining. Det går så klart inte att utesluta att ett samhälle som arbetar färre timmar tar bättre tillvara på de timmar som arbetas varpå det tomma arbetet minskar.

En sådan förändring medför att samhället och dess organisationer gradvis kan ställa om till ett mer hållbart samhälle, en utfasning av arbetet kanske det skulle kunna kallas och där förändringen är förutsägbar. För att fördubbla ett investerat kapital på 70 år behöver en investerare inte ta särskilt stor risk och med samma logik behöver inte samhället ta en särskilt stor risk med att halvera arbetstiden på samma tid. Huruvida vi ska arbeta sex timmar fyra dagar i veckan eller om vi ska arbeta åtta timmar tre

dagarna i veckan är en bra fråga som säkerligen ger olika svar i olika studier och säkerligen skiljer sig mellan olika roller och måste därför anpassas mellan sektorer och organisationer. Det kan även handla om att skära i alla ändrar genom fler semesterdagar och kortare arbetstid varje dag eller varje vecka. Ambitionen ska vara att både sänka arbetsiden varje dag, varje vecka, varje år men även livsarbetstiden genom att erbjuda människor att gå i pension tidigare.

En del ledamöter kan nog tycka att vi "ligger efter" med att minska arbetstiden och att det borde ha genomförts reformer för många år sedan. Motionären kan hålla med om det och uppmanar till en spänstig debatt. Yrkandena är balanserade om än något till arbetsgivarnas fördel då det rör sig om en relativt blygsam minskning. Förbundet skulle kunna resonera kring diskontering av arbetstiden och driva frågan om en snabbare sänkning nu eller att "spara" sänkningen och plocka ut den senare med "ränta" då såklart.

Ett omvänt resonemang

Självklart ska Sveriges Ingenjörer ta invändningar på allvar och bemöta dem med båda sakliga och känslomässiga argument. På samma sätt som att vissa, läs Svenskt Näringsliv, går i taket får minsta lilla antydning om att vi ska arbeta mindre tror motionären att det närmast skulle bli ett massuppror om regeringen lägger fram ett lagförslag om att höja normalarbetstiden med en timma i veckan.

Lek med tanken att året är 1981 och normalarbetstiden är 40 timmar i veckan. En magisk spåkula uppenbarar sig framför SAFs ordförande där han får veta att genom en dubbling av arbetstiden kan näringslivet producera lika mycket som näringslivet kommer att göra om 30 år. Herr ordförande presenterar förslaget men får så mycket kritik från både facken och politikerna att han tvingas backa från det radikala förslaget. Tiden går och produktiviteten ökar så till den grad att på dagen 30 år senare får den nu avlidne herr ordförande delvis rätt i och med att produktionen inom näringslivet ökat till den nivå som spåkulan förutspådde. Det som varken spåkulan eller herr ordförande såg var att produktionen ökade så mycket mer i och med produktiviteten hade dubblerats men antalet arbetade timmar inte hade ökat i närheten lika mycket.

Berättelsen om herr ordförande och produktiviteten visar både på människans vilja att ständigt ha mer och mer och hur mänsklig drivkraft och innovation leder till utveckling. Ett förslag om längre arbetsdagar skulle tveksamt få gehör i någon större församling. Frågan är vad det ökade värde som vi tillsammans har skapat och allting som vi i framtiden kommer att skapa ska användas till. Det är inte en dag för tidigt att på allvar ta tag i i arbetstiden för att fler ska kunna få njuta av mer fri tid.

Namn och kontakt:

Sveriges Ingenjörer i Norr
Johan Granberg 0706275246, johan.granberg@volvo.com